

PRIMJENA VIDEO ZAPISA I POWER-POINT PREZENTACIJA U NASTAVI SREDNJOŠKOLSKE ISLAMSKE VJERONAUKA

Eldin KADRIĆ i Elvedin HODŽABEGOVIĆ

UDK 371.333:28

SAŽETAK: Polazne vrijednosti istraživanju bile su: učenička motivacija za usvajanje novih nastavnih sadržaja iz nastavnog predmeta Islamska vjeronauka i učenički stavovi prema savremenim nastavnim medijima u nastavnom procesu. Problem ovog istraživanja jeste povećanje učeničke motivacije za, kako proces usvajanja novih nastavnih sadržaja, tako i za pozitivnu radnu klimu u učionici za vrijeme nastavnih sati te stavovi učenika prema savremenim nastavnim medijima, sve više prisutnim u nastavnom procesu uopće.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati da li upotreba savremenih nastavnih medija kao što su kratki film (video zapis) i power-point prezentacija, u nastavi srednjoškolske islamske vjeronauke, doprinose povećanju učeničke motiviranosti za aktivno učešće u procesu realizacije nastavnih sadržaja, a s ciljem kvalitetnijeg i trajnijeg usvajanja istih koje tretira ovaj nastavni predmet. Također, cilj je bio i utvrditi stavove učenika naspram upotrebe ovih nastavnih medija na nastavnim satima islamske vjeronauke, kako bismo došli do zaključka o opravdanosti, ili pak neopravdanosti njihove primjene.

Rezultati istraživanja upućuju na opravdanost primjene kratkog filma i power-point prezentacije u nastavi srednjoškolske islamske vjeronauke, kao vida inovacije u nastavi, koji doprinosi povećanju učeničke motivacije za kvalitetnije i trajnije usvajanje nastavnih sadržaja islamske vjeronauke, a koja se manifestirala (kada je riječ o II nastavnom satu) u aktivnom učešću učenika u obradi nastavne jedinice "Vjerovanje u Allaha-Tevhid", kvalitetnijoj interakciji među samim učenicima, interakciji između nastavnika i učenika te učenika i nastavnog sadržaja.

Ključne riječi: *akcijska istraživanja, motivacija, učenički stavovi, film-video zapis i power-point prezentacija*

Uvod

Najplemenitiji vid ljudskog djelovanja je onaj koji se odnosi na odgoj i obrazovanje mladih naraštaja kako bi se osposobili za vlastitu egzistenciju u budućnosti kao i da vlastitim angažmanom u bilo kojoj oblasti budu od koristi i zajednici u kojoj budu živjeli i djelovali. Budući da je nastava najorganiziraniji vid odgojno-obrazovnog djelovanja naspram mladih i da se kao takva stalno razvija i usavršava,

neupitno je i to da upotreba savremene tehnologije ima jako značajnu ulogu u samoj nastavi. Upotreba savremene tehnologije koja se ogleda u raznim medijima putem kojih se prenose informacije onima koji se poučavaju, ne samo da je opravdana nego je sve više neophodna, s obzirom na činjenicu da se i sami učenici jako rano susreću sa savremenom tehnologijom. U nastavku ćemo pojasniti pojam motivacije, savremenih nastavnih medija te

učenikov stav naspram upotrebe savremenih nastavnih medija prilikom realizacije nastavnih sadržaja.

1. Teorijski okvir istraživanja

1.1. Motivacija

Izraz motivacija izvodi se iz latinskog glagola *movere*, što znači *pokretati*. Onog koji je motiviran nešto pokreće, on je istrajan, usresređen na

neku stvar, posvećen je možda nekom duhovnom, sportskom ili kreativnom dostignuću. Motivacija nas tjera da nešto preduzmemo ili ostavimo. Ona nam pomaže prilikom oko 10.000 odluka, koje redovno svjesno ili nesvjesno svaki čovjek donese – od časa kad otvori oči do večernjeg planiranja sutrašnjeg dana (Leman, 2011).

1.1.1. Motivacija i učenje

Motivacija čini drugi temeljni unutarnji uvjet čovjekovog učenja. Izuzev povremenog i slučajnog pamćenja, čovjekovo učenje potiče kao namjerna, svrhovita i planska aktivnost. Na takvom se učenju temelje svi njegovi dostignuti nivoi znanja i iskustva uopće, stečene bilo u samostalnom učenju ili pak u podučavanju, i to na svim stepenima i svim oblicima školovanja. Da bi došlo do aktivnosti učenja, neophodne su unutarnje pobude (motivi) ili vanjski poticaji. Te pobude i poticaji odredit će smjer učenja kao i njegov intenzitet i trajanje. Stoga, *sve ono što dovodi do učenja i što određuje njegov smjer, intenzitet i trajanje, zove se zajedno motivacijom* (Grgin, 2004).

Niz ispitivanja je pokazao da postoji međusobna povezanost između *motivacije i percepcije, motivacije i uspješnosti mišljenja i rješavanja problema* itd. Međutim, u pogledu tumačenja uloge i značaja motivacije za ljudsko učenje i ponašanje, stavovi psihologa ne samo da nisu uvijek bili jedinstveni nego čak i suprotni. Dok su jedni tvrdili, kao neki teoretičari potkrepljenja, da je motivacija jedini nužan i dovoljan uslov učenja, dotle joj drugi nisu pridavali neku posebnu ulogu u tom procesu, a pojedinci su čak tvrdili da ona *nema nikakvu ulogu u učenju*, jer se ono može odigrati i bez prisustva motivacije, kao što je, na primjer, *slučajno učenje*. Ali bez obzira na sve te suprotnosti može reći da se, *uporedo sa razvojem ljudske jedinice, od rođenja do zrele dobi, razvija i umnožava njena motivacija* (Stojaković, 2003).

1.1.3. Vrste motivacije za učenje

Postoje dva temeljna oblika motivacije. To su *unutrašnja* (intrinzična) i *vanjska* (ekstrinzična) motivacija. Pod *intrinzičnom motivacijom* podrazumijeva se sve ono što iznutra učenike navodi na aktivnost učenja i što tu aktivnost energizira, usmjerava i određuje joj trajanje. U njoj se osnovi mogu nalaziti *potrebe* (urođene i stečene), *interesi* (uži i širi), *sposobnosti* i *na njima oblikovane sklonosti, stavovi, vrijednosti, očekivanja, kognitivne prosudbe i odluke te njima izazvane emocije* (Grgin, 2004). Unutrašnja motivacija se zasniva na interesovanju za samo gradivo koje treba da se nauči. Smatra se da je ovo najbolja motivacija za učenje, ali je i najteže ostvariva. Moderni teoretičari učenja putem otkrića, pokušavaju da učenje zasnuju baš na takvoj unutrašnjoj motivaciji. Dva su unutrašnja motiva najznačajnija: *radoznalost i kvazi potrebe* (Stojaković, 2003).

Ekstrinzičnu ili vanjsku motivaciju učenika određuju kako njima *atraktivni vanjski ciljevi* koje učenjem nastoje dostići, tako i svi oni okolni utjecaji koji ih navode i usmjeravaju na efikasnije učenje. Struktura vanjskih ciljeva može biti vrlo različita. Istraživanja pokazuju da oblici ekstrinzične motivacije uključuju slijedeće vanjske bliže i dalje ciljeve učenja: *steći zvanje koje se želi, zaposliti se na boljem radnom mjestu, bez poteškoća nastaviti dalje školovanje, dobiti više ocjene itd* (Grgin, 2004).

1.2. Mediji u nastavnom radu kao sredstvo motivacije

U vijeku automatizacije i kibernetike, naučno-tehničke i elektronske revolucije prisutan je novi sistem komuniciranja, koji je pred savremenom školom postavio posebne zahtjeve u pogledu njene organizacije, stila i načina prezentiranja naučnih i nastavnih činjenica, instrukcija i informacija. Izmjene se, naročito, odnose

na organizaciju primjene multimedijskog sistema u smislu kontinuirane i permanentne zastupljenosti raznovrsnih izvora znanja (Čatić & Pehlić, 2004).

Pod nastavnim sredstvima (medijima) podrazumijevaju se *didaktički oblikovani predmeti, modeli, aparati, sprave, slike i crteži* pomoću kojih se uspješnije i zornije planira, realizira i vrednuje nastavni proces. Moderna škola podrazumijeva organizaciju odgojno-obrazovnog rada koja se zasniva na *multimedijском sistemu učenja, a to podrazumijeva racionalan pristup u primjeni raznovrsnih izvora znanja*. Na ovaj način, približavamo se ostvarenju još jednog značajnog pedagoškog pitanja pripremanja učenika za permanentno obrazovanje (Čatić & Stevanović, 2002).

Medije u nastavi možemo podijeliti u tri velike grupe: *vizuelni, auditivni i audiovizuelni*. Vizuelni mediji su zasnovani npr. na tekstu, slici, predmetu, modelu, filmu. Auditivni mediji se odnose na percepcije koje dobivamo sluhom. Tu ubrajamo gramofonske ploče, magnetofonske trake, zapise i telefon, dok se audiovizuelni mediji zasnivaju na percepcijama koje dobivamo putem čula sluha i vida. Tu poseban doprinos daju televizijske emisije, i zvučni filmovi. (Čatić, Stevanović, 2002).

1.2.1. Kratki film (video zapis) i power-point prezentacija u nastavi

Budući da se emitiranje video sadržaja u svrhu realizacije nastavnih sadržaja najčešće provodi putem televizije u nastavi, u kratkim crtama ćemo govoriti o kratkom filmu u nastavi.

Nastava putem televizije predstavlja uistinu moćno sredstvo masovne komunikacije i najmodernije *audiovizuelno* sredstvo¹. Ona prikazuje objektivnu stvarnost i upotrebljava se u odgoju i obrazovanju kao televizijska emisija. U njoj učenici ne samo da slušaju nastavno izlaganje,

¹ *Audio-vizuelna nastavna sredstva* se zasnivaju na percepcijama koje dobivamo putem čula sluha i vida. Tu poseban doprinos daju televizijske emisije, i zvučni filmovi. U

ovu svrhu se, vrlo efikasno, može koristiti i video projektor u kombinaciji sa računarom, čak i mnogo efikasnije nego TV. Efikasnost projektoru ogleda se u činjenici

da se putem računara može pristupiti internetu i u vrlo kratkom vremenu pronaći odgovarajući video sadržaj koji je kompatibilan konkretnoj nastavnoj jedinici.

nego ga u isto vrijeme mogu i vidjeti. Značaj ove nastave ogleda se u tome, što se učenicima posredstvom dinamičke slike ili riječi može efikasno prezentirati nastavni sadržaj i na taj način učenici se mogu direktno poučavati, a mogu im se zadati i određeni zadaci za samostalno rješavanje i provjeravanje usvojenih sadržaja. Nastava putem televizije može se organizirati tako da se cijeli nastavni program realizira putem televizije, zatim da se klasična nastava koristi kao dopuna primjenom televizijskih emisija, te da se televizijska nastava prati jednim dijelom klasične nastave (Čatić, Pehlić, 2004).

Pojava *power-pointa* je u posljednjih nekoliko godina dovela do porasta upotrebe vizuelnih pomagala koja prate prezentacije. Slajdovi se brzo i jednostavno pripremaju, tako da ih se može proizvesti na desetine kako bi se podržala i najkraća prezentacija, odnosno izlaganje (Džej, E., Džej, 2004).

Prednosti power-point prezentacija u nastavi su slijedeće:

- *Odličan je alat za poučavanje:* možete ponoviti gradivo, igrati igru, predstaviti razred roditeljima,
- *Vizualan je:* možete umetnuti grafičke elemente i filmove, ili animirati tekst,
- *Praktičan je:* možete umetnuti bilješke kako biste si olakšali prezentiranje,
- *Kompatibilan je s internetom:* možete spremiti prezentacije kao internetske stranice,
- *Raznolik je:* možete povezati vašu prezentaciju s drugim programima (npr. Excel ili Word),
- *Jednostavno je dobiti pomoć:* Office Online može u vrlo kratkom vremenu odgovoriti na Vaša pitanja (Caughlin, J, 2012, str., 1.)²

1.2.2. Stavovi učenika naspram upotrebe savremenih medija u nastavi

Stavovi učenika naspram upotrebe savremenih medija u nastavi predstavljaju vrlo bitnu činjenicu, jer, smatramo da od učenikovog stava naspram njih, zavisi i stepen učenikove

motiviranosti za učenje i aktivno praćenje nastave u kojoj su savremeni mediji prisutni. Iz mnoštva definicija stava najpotpunija nam se nameće ona koju je ponudio Allport, prema kojoj je "...stav trajna mentalna, odnosno neutralna spremnost stečena na osnovu iskustva, koja vrši direktivni ili dinamički utjecaj na reagiranje pojedinca na objekte i situacije s kojima dolazi u dodir." (Šupek, 1968). Stečeni stavovi imaju tendenciju da se održavaju i da tokom života utiču na naše *mentalne funkcije, na opažanje, pamćenje, mišljenje, na naše emocionalne reakcije, motivaciju i ponašanje.* (Lalović, Trebješanin, 2011).

2. Empirijski okvir istraživanja

2.1. Povod odabira problema istraživanja

Učestvujući u nastavnom procesu u okviru nastavnog predmeta *Islamska vjeronauka*, primijetili smo određeni vid krize motivacije učenika za aktivno učešće u procesu obrade nastavnih sadržaja koje tretira ovaj nastavni predmet. To se u velikoj mjeri negativno odražava na sam stepen usvojenosti nastavnih sadržaja, a što je posljedica nedostatka učeničke motivacije. Da bi se taj nedostatak motivacije eliminisao ili u velikoj mjeri umanjio, uveli smo odgovarajuće promjene vjerujući kako će unaprijediti sam proces obrade, poboljšati aktivnosti učenika na nastavnim satima i doprinijeti optimalnom stepenu usvojenosti nastavnih sadržaja. Promjena za koju smo se odlučili, ogleda se u provođenju *akcijskog istraživanja* s ciljem realizacije nastavnih sadržaja putem kombinirane upotrebe savremenih nastavnih medija, kratkog filma-video zapisa i power-point prezentacije, kako bismo potvrdili sve ono što se u tim teorijskim backgroundima navodi u korist savremenih nastavnih medija i opravdanosti njihovog uvođenja u nastavnih proces.

2.2. Polazne vrijednosti

Polazne vrijednosti u našem istraživanju bile su: *učenička motivacija za usvajanje novih nastavnih sadržaja iz*

nastavnog predmeta Islamska vjeronauka i učenički stavovi prema savremenim nastavnim medijima u nastavnom procesu.

2.3. Problem istraživanja

Problem istraživanja jeste *povećanje učeničke motivacije za, kako proces usvajanja novih nastavnih sadržaja, tako i za pozitivnu radnu klimu u učionici za vrijeme nastavnih sati te stavovi učenika prema savremenim nastavnim medijima, sve više prisutnim u nastavnom procesu uopće.*

2.4. Svrha istraživanja

Svrha istraživanja je *poboljšati, odnosno povećati učeničku motivaciju za usvajanje nastavnih sadržaja predviđenih nastavnim planom i programom za nastavni predmet Islamska vjeronauka te, na osnovu uvida u učeničke stavove naspram savremenih nastavnih medija, dokazati opravdanost njihove upotrebe u nastavnom procesu pri obradi i usvajanju nastavnih sadržaja islamske vjeronauke.*

2.5. Istraživačka pitanja

U ovom istraživanju vodili smo se sa nekoliko ključnih istraživačkih pitanja na koja smo željeli dati odgovore:

- Kakav utjecaj power-point prezentacija ima na učeničku motivaciju u procesu obrade i usvajanja nastavnih sadržaja islamske vjeronauke?
- Kakav utjecaj kratki film (video zapis) ima na učeničku motivaciju u procesu obrade i usvajanja nastavnih sadržaja islamske vjeronauke?
- Kakav utjecaj kombiniranje savremenih nastavnih sredstava, kratki film (video zapis) i power-point prezentacija imaju na učeničku motivaciju u procesu obrade i usvajanja nastavnih sadržaja islamske vjeronauke?
- Kakve stavove učenici imaju prema savremenim nastavnim medijima u nastavnom procesu, pri realizaciji nastavnih sadržaja islamske vjeronauke?
- Postoji li opravdanost uvođenja savremenih nastavnih medija u nastavni proces pri realizaciji nastavnih sadržaja islamske vjeronauke?

² www. http://pup.skole.hr/

2.6. Metodologija prikupljanja i obrade podataka

Prikupljanje podataka se odvijalo putem multimetodološkog pristupa *triangulacije*, koji je u našem slučaju podrazumijevao: *opservaciju (posmatranje) kritičkog prijatelja* uz permanentno vođenje zabilježki o učeničkoj aktivnosti na nastavnom satu, *snimanje nastavnog sata* (video snimak) i *anketiranje učenika* s ciljem ispitivanja njihovih stavova naspram upotrebe kratkog filma (video zapisa) i power-point prezentacije u nastavi, te učenikove procjene vlastite motiviranosti na nastavnim satima. Dobivene podatke istraživanja smo obradili putem Microsoft Excel programa te Flandersovog protokola analize video zapisa te putem tekstualne analize podataka prikupljenih opservacijom učeničke aktivnosti na nastavnim satima.

2.7. Plan toka istraživanja

Istraživanje je proteklo na način da smo istu nastavnu jedinicu, *Vjeronjanje u Allaha-tevhid*, realizirali dva puta. Na prvom času je realizirana na tradicionalan način bez uvođenja inovacija uz individualni i frontalni oblik rada, a na drugom času je realizirana uz primjenu *kratkog filma i power-point prezentacije* te kombinaciju individualnog, frontalnog i grupnog oblika rada. Parametri nastavnikovih i učeničkih aktivnosti koje smo pratili na oba nastavna sata su:

Red. br.	Parametri aktivnosti
	Prihvaća učenikove stavove
	Hvali ili ohrabruje
	Prihvaća ili se koristi idejama učenika
	Postavlja pitanja
	Izlaže
	Daje upute
	Kritikuje
	Učenikov govor – kao odgovor
	Učenikov govor – kao inicijativa
	Šutnja ili zbrka

3. Rezultati istraživanja

Ovdje ćemo rezultate prikazati paralelno za prvi i drugi čas po osnovu svakog od načina prikupljanja podataka: opservacija, Flandersov protokol interakcijske analize po osnovu video snimka i anketni upitnik.

3.1. Motiviranost učenika po osnovu opservacije kritičkog prijatelja za I i II čas

Motiviranost učenika u toku cijelog prvog nastavnog sata je bila na nezavidnom nivou, daleko ispod očekivanog, s povremenim blagim oscilacijama u pozitivnom smislu u različitim dijelovima nastavnog sata. Budući da je cilj motivirati i postići aktivnost svakog učenika i pokriti učeničkom aktivnošću cijelo odjeljenje, raspored aktivnih učenika je bio vrlo nesimetričan u kontekstu rasporeda sjedenja svih prisutnih učenika.

Procentualno izraženo, od ukupnog broja učenika prisutnih na nastavnom satu N=19, aktivno je bilo njih pet N=5, tj. 23,3%, što predstavlja vrlo nizak nivo aktivnosti, a samim time motivacije cijelog odjeljenja.

Učenička motiviranosti u toku drugog nastavnog sata, na osnovu opservacije kritičkog prijatelja, primijetili smo da je učenička motivacija u toku cijelog nastavnog sata, bila na pristojno visokom nivou u odnosu na prvi nastavni sat. Ovo se posebno odnosi na glavni dio nastavnog sata u kojem su učenici bili najmotiviraniji za rad, sa blažim padom motivacije u završnom dijelu nastavnog sata u odnosu na njegov glavni dio. Raspored aktivnih učenika je bio vrlo ravnomjeran u kontekstu rasporeda sjedenja svih prisutnih učenika, izuzev dva pasivna i nemotivirana učenika, evidentirana u trećoj i petoj grupi. Također, nivo motiviranosti i među svim aktivnim učenicima, blago je oscilirao. Od ukupnog broja učenika prisutnih na nastavnom satu N=18, aktivno je bilo njih šesnaest N=16, tj. 88,88%, što predstavlja vrlo visok nivo aktivnosti, a samim tim i motivacije cijelog odjeljenja.

3.2. Motiviranost učenika po osnovu Flandersovog protokola interakcijske analize

Na osnovu analize video snimka za I (prvi) i II (drugi) nastavni sat, došli smo do sljedećih rezultata:

Red. br.	Parametri aktivnosti	I (prvi) čas		II (drugi) čas	
		F/N	(%)	F/N	(%)
	Prihvaća učenikove stavove	2 / 57	3.51%	0 / 57	0.00%
	Hvali ili ohrabruje	1 / 57	1.75%	4 / 57	7.02%
	Prihvaća ili se koristi idejama učenika	0 / 57	0.00%	0 / 57	0.00%
	Postavlja pitanja	4 / 57	7.02%	0 / 57	0.00%
	Izlaže	38 / 57	66.66%	0 / 57	0.00%
	Daje upute	1 / 57	1.75%	16 / 57	28.01%
	Kritikuje	4 / 57	7.02%	6 / 57	10.52%
	Učenikov govor – kao odgovor	7 / 57	12.28%	21 / 57	36.84%
	Učenikov govor – kao inicijativa	0 / 57	0,00%	9 / 57	15,80%
	Šutnja ili zbrka	0 / 57	0,00%	12 / 57	21,05%

Prema gornjoj tabeli može se savim lahko uočiti da su, u gotovo svim vremenskim prvog nastavnog sata (njih 57), verbalne aktivnosti nastavnika, posebno *izlaganje*, na daleko višem nivou nego što je to u slučaju drugog nastavnog sata. *Postavljanje pitanja* je zastupljenije na I nego na II nastavnom satu, s tim da je ono imalo za cilj motiviranje učenika za interakciju i aktivnost. *Davanje uputa* je mnogo zastupljenije na drugom nastavnom satu nego na prvom što upućuje na učeničku zainteresiranost da što kvalitetnije odgovore radnim zadacima grupa u kojima su raspoređeni. Kada je riječ o učeničkoj aktivnosti, kategorije *učenikov govor kao odgovor* i *učenikov govor kao inicijativa*

su mnogo zastupljenije na drugom nastavnom satu nego na prvom. *Učenikov govor kao inicijativa*, odnosio se na traženje instrukcija od nastavnika s ciljem kvalitetnijeg odgovora na postavljene radne zadatke grupa, dok se *učenikov govor kao odgovor* odnosio na izlaganje rezultata rada grupa i dodatno pojašnjavanje istih na upit nastavnika i učenika drugih grupa. Kategorija *šutnja ili zbrka* je zastupljenija na drugom nastavnom satu, i njena frekventnost se odnosila, uglavnom, na zbrku učenika prilikom donošenja odluke o izboru vođa grupa i izlagača rezultata rada grupa. Nameće se zaključak da je učenička motiviranost za aktivno učešće u obradi nastavne jedinice, na drugom

nastavnom satu, gdje je nastavna jedinica bila realizirana primjenom kratkog filma i power-point prezentacije uz kombinaciju sa individualnim, frontalnim i grupnim oblikom rada, bila na mnogo višem nivou nego što je bila na prvom nastavnom satu, gdje se nastavna jedinica realizirala na tradicionalan način.

3.3. Motiviranost učenika po osnovu anketnog upitnika

Nakon obrade anketnih upitnika za I i II nastavni sat, na kojim su učenici imali mogućnost da anonimno procijene vlastitu motiviranost za aktivno učešće u realizaciji nastavne jedinice, došli smo do sljedećih rezultata:

Procjena vlastite motiviranosti učenika		
Čas po redu	I (prvi)	II (drugi)
Motivirani	62.0%	71.9%
Nemotivirani	13.5%	9.4%
Nema formirano mišljenje	24.5%	18.7%
Ukupno	100%	100%

Jasno se vidi da je procent motiviranih učenika na II nastavnom satu viši za 9,1% u odnosu na I nastavni sat, dok je broj nemotiviranih niži za 4,1%. Također, i broj učenika koji su se izjasnili da nemaju formirano mišljenje o vlastitoj motiviranosti, je manji na II nastavnom satu u odnosu na I za 5,8%. Shodno tome, zaključujemo da su učenici *bili motiviraniji za rad na drugom nastavnom satu nego na prvom.*

Također, ako uporedimo rezultate ankete o učeničkoj motiviranosti na I nastavnom satu sa rezultatima Flandersovog protokola interakcijske analize te opservacije kritičkog prijatelja, uvidjet ćemo da su učenici vlastitu motiviranost mnogo bolje ocijenili nego što to pokazuje Flandersov protokol interakcijske analize te opservacija kritičkog prijatelja. Razlog ovoj činjenici, leži u neobjektivnosti učenika prilikom

procjene vlastite motiviranosti u toku prvog nastavnog sata.

3.4. Stavovi učenika naspram upotrebe kratkog filma i power-point prezentacija u nastavi islamske vjeronauke

Nakon obrade podataka dobivenih anketnim upitnikom o stavovima učenika naspram upotrebe dva medija u nastavi islamske vjeronauke, došli smo do sljedećih rezultata:

Stavovi učenika naspram medija		
Medij	ZA	PROTIV
Kratki film (video zapis)	68.25%	31.75%
Power-point prezentacija	61.20%	31.80%

Rezultati pokazuju da učenici imaju pozitivan stav naspram uvođenja savremenih medija u nastavu islamske vjeronauke s ciljem realiziranja nastavnih sadržaja. S obzirom na tvrdnje anketnog upitnika i učeničku opredijeljenost naspram njih, u smislu stepena njihove saglasnosti sa istima, ovi rezultati pokazuju da upotreba ova dva medija doprinosi sljedećem:

- Dodatno privlače pažnju učenika i pomažu im da bolje shvate nastavne sadržaje;
- Omogućavaju lakše povezivanje novih nastavnih sadržaja sa prethodno obrađenim nastavnim sadržajima;
- Učenici bolje i trajnije pamte nastavne sadržaje;
- Power-point prezentacija učenicima olakšava u prezentaciji radnih zadataka kao što su na primjer referati;

- Video zapis pomaže boljoj koncentraciji učenika na nastavni sadržaj koji se prikazuje putem filma; i
- Potiče intenzivno razmišljanje o sadržaju filma i u učeniku budi dodatna pitanja na koja želi odgovore.

Zaključak

Upotreba savremenih nastavnih medija u realizaciji nastavnih sadržaja islamske vjeronauke pozitivno utječe na učeničku motivaciju za učenje, što se pokazalo po skoro svim najbitnijim kategorijama koje karakteriziraju jedan nastavni sat, a koje se odnose na učeničku aktivnost i zalaganje, *koncentrisanost na nastavni sadržaj, njihovu konstruktivnu interakciju sa nastavnikom (profesorom), njihovu međusobnu interakciju, radnu klimu, disciplinu itd.*

Stavovi prema *kratkom filmu i power-point prezentaciji*, su također pozitivni, iako sudeći prema rezultatima

anketnog upitnika, ne na nekom očekivanom nivou. Razlog tome, leži u nedovoljno često primjeni savremenih nastavnih medija u realizaciji nastavnih sadržaja islamske vjeronauke, što za posljedicu ima nenaviknutost učenika na ovakav pristup nastavnim satima na kojima se realiziraju nastavni sadržaji islamske vjeronauke.

Smatramo da bi frekventnija upotreba savremenih nastavnih medija u nastavi islamske vjeronauke, navikla učenike na takav pristup nastavnim satima, što bi za rezultat imalo povećanje učeničke motivacije za usvajanje nastavnih sadržaja islamske vjeronauke, na mnogo višem nivou nego je to pokazalo ovo istraživanje te doprinijelo pozitivnosti učeničkog stava naspram nastavnih medija i pomagala. Zbog svega navedenog, nameće se zaključak da je opravdanost uvođenja savremenih nastavnih medija u nastavu islamske vjeronauke neupitna.

Literatura

- Čatić, R. & Pehlić, I. (2004) *Metodika nastave islamske vjeronauke*, Islamska pedagoška akademija (fakultet) u Zenici.
- Čatić, R. & Stevanović, M. (2002) *Savremena didaktika*, Pedagoška akademija (fakultet) u Zenici.
- Džej, E. & Džej, R. (2004) *Uspješna prezentacija*, Antony Jay.
- Grgin, T. (2004) *Edukacijska psihologija*, Naklada Slap, Split.
- Kundačina, M. (2005) *Metodološki praktikum – vježbe iz metodologije pedagoških istraživanja*, Užice, Učiteljski fakultet u Užicu.
- Lalović, Z., Trebješanić, Ž. (2011) *Pojedinac u grupi*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica.
- Leman, I. (2011) *Motivacija*, Laguna.
- Radonjić, S. (bez godine izdanja) *Opšta psihologija II sa dodatkom*, Centar za primjenjenu psihologiju društva psihologa Srbije.
- Rathus, A. S. (2001) *Temelji psihologije*, Naklada Slap, Univerzitet u Zagrebu.
- Rodek, S. (2012). *Novi mediji i nova kultura učenja*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
- Slatina, M. (2010) *Metodologija izrade magistarskog rada*, Sarajevo, Filozofski fakultet.
- Stojaković, P. (2003) *Psihologija za nastavnike*, Banja Luka.
- Šupek, R. (1968) *Ispitivanje javnog mnijenja*, Naprijed, Zagreb.
- www. http://pup.skole.hr/

الموجز

الوسائط المعاصرة في تدريس التربية الإسلامية في المرحلة الثانوية استخدام تسجيلات الفيديو وعروض الباوربوينت في التدريس ألدن قادريتش وألفدين خوجابديتش

كانت القيم التي انطلق منها هذا البحث: درجة تشجيع التلاميذ لاكتساب مضامين دراسية جديدة في مادة التربية الإسلامية وآراء التلاميذ حول الوسائط المعاصرة في العملية التدريسية. إن موضوع هذا البحث هي زيادة تشجيع التلاميذ لاكتساب مضامين دراسية جديدة وبيئة عمل إيجابية في الفصل أثناء الحصص الدراسية، وآراء التلاميذ حول وسائط التدريس المعاصرة التي تشهد حضوراً متزايداً في العملية التدريسية برمتها.

Summary

USING VIDEO RECORDS AND POWER-POINT PRESENTATION IN TEACHING CLASS OF HIGH SCHOOL ISLAMIC RELIGIOUS STUDIES -

Eldin Kadrić i Elvedin Hodžabegović

The initial values for the research were: students motivation for adopting new teaching class content in Islamic religious studies subject and students attitude towards modern media in teaching process. The subject of this research is raising students motivation in adopting new teaching content and developing positive working climate in the class.

كان الهدف من هذا البحث استبيان فيما إذا كانت وسائط التدريس المعاصرة كالأفلام القصيرة (تسجيلات الفيديو) وعروض الباوربوينت، في حصص التربية الإسلامية في المرحلة الثانوية، تساهم في زيادة تشجيع التلاميذ للمشاركة الفعالة في عملية تنفيذ المضامين الدراسية، بهدف تحقيق اكتساب أفضل وأكثر ديمومة للمضامين التي تعالجها هذه المادة المدرسية. كما كان الهدف التأكد من آراء التلاميذ حول استخدام تلك الوسائط التدريسية في حصة التربية الإسلامية، بهدف الوقوف على مدى جدوى تطبيقها من عدمها. وتشير نتائج البحث إلى تحقق الجدوى من استخدام الأفلام القصيرة أو عروض الباوربوينت في حصة التربية الإسلامية في المرحلة الثانوية، باعتبارها أسلوباً تجديداً في التدريس، يساهم في زيادة تشجيع التلاميذ لاكتساب أفضل وأكثر ديمومة لمضامين مادة التربية الإسلامية، والتي تتجلى (عند الحديث عن الحصة الدراسية الثانية) في مشاركة التلاميذ الفاعلة في معالجة الوحدة الدراسية "الإيمان بالله التوحيد" وفي التفاعل النوعي بين التلاميذ أنفسهم، وبين المدرس والتلاميذ، وكذلك تفاعل التلاميذ مع مضمون الدرس. الكلمات الرئيسية: البحث الإجمالي، التشجيع، آراء التلاميذ، فيلم تسجيل فيديو، عرض الباوربوينت.

The aim of the research was to find out whether the use of modern media such as short movie (video record) and power point presentation increase the students motivation for active participation in teaching process, and to what extent the use of the same improve the quality of learning. Further, we examined the attitude of students towards using these media in Islamic religious studies class in order to evaluate justifiability of introducing the same.

The analysis indicate that the introduction of short movie and power point presentation in teaching high school Religious studies class is justifiable and that it enhances students motivation, thus resulting in better understanding of the content of the Islamic religious studies. In particular (when applied in II teaching hour) students demonstrated active participation in the class during the hour of teaching unit "Believing in Allah-Tawhid", higher quality of students interaction among themselves, interaction between the teacher and the students as well as between the students and the teaching content.

Key words: action research, motivation, students attitudes, film – video record, power point presentation